

DOI: [https://doi.org/10.31617/2.2025\(55\)04](https://doi.org/10.31617/2.2025(55)04)
УДК 658.62-047.44:003.51

ЖАЛДАК Марина

<https://orcid.org/0000-0002-4490-8673>

доктор філософії (технічні науки),
доцент кафедри товарознавства та
митної справи
Державного торговельно-економічного
університету
вул. Кіото, 19, м. Київ, 02156, Україна
m.zhaldak@knute.edu.ua

ZHALDAK Maryna

<https://orcid.org/0000-0002-4490-8673>

Doctor of Philosophy (Technical Sciences),
Associate Professor at the Department
of Commodity Science
and Customs Affairs
State University of Trade and Economics
19, Kyoto St., Kyiv, 02156, Ukraine
m.zhaldak@knute.edu.ua

ПОЛІУГА Валентина

<https://orcid.org/0000-0001-7527-2236>

к. т. н., доцент кафедри товарознавства
та митної справи
Державного торговельно-економічного
університету
вул. Кіото, 19, м. Київ, 02156, Україна
v.poliuha@knute.edu.ua

POLIUHA Valentyna

<https://orcid.org/0000-0001-7527-2236>

PhD (Technical Sciences),
Associate Professor at the Department
of Commodity Science and Customs Affairs
State University of Trade and Economics
19, Kyoto St., Kyiv, 02156, Ukraine
v.poliuha@knute.edu.ua

КАЛУГА Ніна

<https://orcid.org/0000-0002-0901-5052>

к. х. н., доцент кафедри товарознавства
та митної справи
Державного торговельно-економічного
університету
вул. Кіото, 19, м. Київ, 02156, Україна
n.kaluga@knute.edu.ua

KALUHA Nina

<https://orcid.org/0000-0002-0901-5052>

PhD (Chemical Sciences),
Associate Professor at the Department
of Commodity Science and Customs Affairs
State University of Trade and Economics
19, Kyoto St., Kyiv, 02156, Ukraine
n.kaluga@knute.edu.ua

ТОВАРОЗНАВЧА ОЦІНКА АКВАРЕЛЬНОГО ПАПЕРУ

Проаналізовано стан ринку паперу України, зокрема акварельного паперу, протягом 2020–2024 рр. Наведено результати дослідження насиченості ринку вітчизняної та іноземної продукції. Охарактеризовано динаміку експортно-імпорتنних операцій досліджуваного товару. Проведено соціологічне опитування споживачів, що визначило основні торговельні марки, які мають найвищий попит. Досліджено показники якості зразків (за результатами опитування споживачів) акварельного паперу. В основу дослідження покладено гіпотезу, що системний аналіз соціологічних факторів і показників якості акварельного паперу дозволить сформулювати у споживачів свідомий підхід до вибору. Такий підхід ґрунтуватиметься на комплексному врахуванні як ціни, так і показників якості. Використано загальнонаукові методи – збір інформації, її аналітичне опрацювання та теоретичне узагальнення; статистичні методи – для кількісної оцінки обсягів експортно-імпорتنних операцій досліджуваного

COMMODITY EVALUATION OF WATERCOLOR PAPER

The article analyzes the state of the Ukrainian paper market, including watercolor paper, during 2020–2024. The results of a study of the saturation of the market of domestic and foreign products are presented. The dynamics of export-import operations of the studied product are characterized. A sociological survey of consumers was conducted, which identified the main brands that are in the highest demand. A study was conducted on the quality indicators of watercolor paper samples (based on the results of a consumer survey). The research is based on the hypothesis that a systematic analysis of sociological factors and quality indicators of watercolor paper will allow consumers to form a conscious approach to choice. Such an approach will be based on a comprehensive consideration of both price and quality indicators. General scientific methods – collection of information, its analytical processing and theoretical generalization; statistical methods – for quantitative assessment of the volumes of

Copyright © 2025. Автор(и). Це стаття відкритого доступу, яка розповсюджується на умовах ліцензії [Creative Commons Attribution License 4.0 \(CC-BY\)](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/) Міжнародна ліцензія

товару; графічний – для ілюстрації динаміки досліджуваних показників. Встановлено, що серед різноманіття акварельного паперу споживачі надають перевагу відносно дешевим товарам. Оцінка якості досліджуваних зразків показала, що всі вони відповідають вимогам чинних нормативних документів.

Ключові слова: акварельний папір, імпорт, експорт, якість, класифікація, споживча оцінка.

export-import operations of the studied product; graphical – for illustrating the dynamics of the studied indicators were used. It was found that among the variety of watercolor paper, consumers prefer relatively cheap products. The quality assessment of the studied samples showed that they all meet the requirements of current regulatory documents.

Keywords: watercolor paper, import, export, quality, classification, consumer rating.

JEL Classification: C52, C81, L10, L73.

Вступ

Сучасний ринок України пропонує широкий вибір паперу для малювання різних виробників (вітчизняних та зарубіжних) з різним складом (целюлоза, бавовна), фактурою, щільністю та обробкою. Якість паперу, що використовується в образотворчому мистецтві, є важливим фактором, який безпосередньо впливає на результат художньої творчості. В умовах зростання попиту на якісні художні матеріали дослідження властивостей паперу для малювання можуть стимулювати розвиток української паперової промисловості, допомагаючи їй створювати конкурентоспроможну продукцію з урахуванням специфічних потреб.

Папір для малювання характеризується міцністю та високим ступенем проклейки з гладкою або шорсткою поверхнею для роботи олівцем, тушшю або акварельними фарбами. Акварельний папір є одним з видів паперу для малювання. Виготовляють акварельний папір з поверхнею різної структури: машинної гладкості, оксамитовий, дрібнозернистий, тиснений тощо. З огляду на призначення такий папір використовують для відповідальних виставкових художніх робіт з тривалим терміном зберігання, для художніх робіт, для малювальних робіт широкого профілю, для ескізів тощо (Мережка та ін., 2019).

Забезпечення українського ринку якісним акварельним папером залежить від таких ключових чинників: споживчого попиту, ринкових вимог, технологічного розвитку та екологічних стандартів. Внаслідок інтеграції України до Європейського Союзу вітчизняний ринок дедалі більше насичується імпортним акварельним папером. Це робить актуальним вдосконалення асортименту та підвищення якості цієї продукції. Крім того, важливість дослідження зумовлена активною розробкою та впровадженням нових хімічних сполук, що використовують як у виробництві, так і в готових продуктах в багатьох галузях економіки, що потребують стандартизації.

Якість акварельного паперу є вирішальним фактором для подальшого розвитку цього ринкового сегмента та повного задоволення потреб художників. Вибір споживача залежить від багатьох факторів, зокрема від якості товару, його безпечності та відповідності очікуванням споживачів.

Праці багатьох науковців присвячені дослідженням якості та асортименту різних видів паперу. Так, *Andriievskia et al.* (2024) досліджували

покращення якості паперу для друку та письма шляхом застосування спученого перліту. Стретович та Комаха (2018) у своїх дослідженнях оптимізували склад паперу з погляду технологічних параметрів процесу його виготовлення. Осики та Коптюх (2019) вивчали питання, пов'язані з формуванням властивостей паперу різної щільності. У праці Осики та ін. (2023) проведено оцінку вологостійкості та водонепроникності паперових пакувальних матеріалів.

Серед закордонних науковців, що присвятили свої розробки різним видам паперу, варто зазначити дослідження *Pego et al.* (2022), в якому оцінено вплив різних видів змішування волокон на фізико-механічні властивості паперу та виявлено, яким чином вплив змішування волокон впливає на якість паперу.

Зі свого боку, *Ni et al.* (2025) зосередили увагу на створенні високоміцного композитного паперу з покращеними властивостями з додаванням поліпіролу та лігноцелюлозної суспензії. Отриманий композитний папір продемонстрував чудові багатофункціональні властивості, зокрема електропровідність, фототермічне перетворення та антибактеріальні властивості. *Radvan* (2018) досліджував вплив шаруватої поверхні на якість паперу.

Однак наразі відсутні публікації, орієнтовані на формування властивостей та якості акварельного паперу, а також соціологічні дослідження, пов'язані з прийняттям споживчих рішень.

Щодо оцінки якості, то важливими показниками акварельного паперу є маса 1 м², кислотність, товщина, розривна міцність та водопоглинаюча здатність. Стосовно факторів, що формують соціальний контекст, в якому відбувається споживча поведінка, то найважливішими є культурні норми та традиції, вплив видатних майстрів живопису, економічний статус та бюджет споживача, екологічна та естетична свідомість (деякі споживачі надають перевагу акварельному паперу, виготовленому з перероблених матеріалів, або продукції брендів, що дотримуються екологічних стандартів та етичних принципів виробництва), а також доступність товару. Тому постає необхідність проведення комплексної оцінки якості акварельного паперу.

Мета статті – на основі соціологічного опитування споживачів акварельного паперу виявити переваги останнього, а також оцінити якість акварельного паперу тих виробників, що мають найбільший попит на вітчизняному ринку.

Інформаційною базою дослідження є офіційні матеріали Державної митної служби України, наукові праці вітчизняних та іноземних учених в цій галузі, соціологічне опитування.

Дослідження ґрунтується на гіпотезі, що детальне вивчення соціологічних чинників (торговельна марка, ціна, кількість аркушів у пакуванні, формат паперу) та якісних характеристик (маса 1 м², кислотність, товщина, водопоглинаюча здатність) акварельного паперу дасть змогу встановити кореляцію між потребами споживачів та властивостями

товару. Цей аналіз дозволить сформувати у споживачів більш свідомий і раціональний підхід до вибору акварельного паперу.

Дослідження соціологічних факторів відбувалося шляхом опитування споживачів з використанням методу анкетування респондентів. Оскільки акварельний папір не є товаром масового споживання, в опитуванні брали участь художники різних категорій та соціальних груп. Основними критеріями, за якими поділено споживачів, є такі: вік, стать, місячний зарібок. В опитуванні взяли участь 102 респонденти, що проживають у різних регіонах України.

Дослідження показників якості відбувалося шляхом аналізу маркування досліджуваних зразків акварельного паперу (згідно з вимогами ДСТУ 8400:2015 (Технічний комітет стандартизації "Продукція целюлозно-паперової промисловості", 2015) та оцінки якості за фізико-механічними показниками. Зовнішній вигляд, просвіт та колір зразків акварельного паперу визначено за природного денного освітлення згідно з ДСТУ 2098-92 (Технічний комітет стандартизації "Продукція целюлозно-паперової промисловості". ТК 37, 1993). Волокнистий склад встановлювали мікроскопічним методом. Товщину визначали згідно з ДСТУ *EN ISO 534:2022* (ДП "УкрНДНЦ", 2022). Встановлення кислотності зразків акварельного паперу здійснювалось методом холодного екстрагування згідно з ДСТУ *ISO 6588-1:2008* (Відкрите акціонерне товариство "Український науково-дослідний інститут паперу", 2008). Поглинаючу здатність визначали методом Кобба згідно з ДСТУ *EN ISO 535:2017* (ДП "УкрНДНЦ", 2017).

Основна частина статті складається з трьох розділів, пов'язаних між собою змістовно. У першому – проаналізовано основні тенденції розвитку ринку паперу, зокрема акварельного паперу, у другому – наведено результати соціологічного опитування щодо споживчих переваг вибору акварельного паперу, у третьому – представлено результати оцінки якості досліджуваних зразків акварельного паперу, що допоможе споживачам робити обґрунтований вибір.

1. Динаміка ринку паперу в Україні

Порпи стрімкий розвиток комп'ютерних та інших комунікаційних технологій, що стали серйозними конкурентами паперу, його споживання у світі не тільки не знизилося, а навіть зросло. Світовий ринок паперу оперує величезними фінансовими потоками. З огляду на щорічне зростання споживання цієї продукції у світі, логічно припустити, що тенденція до збільшення місткості ринку збережеться й надалі (Семюк та ін., 2020).

Обсяг промислового виробництва паперу в Україні за 2024 р. залишається на невисокому рівні. Аналіз доступних даних від асоціації "УкрПапір" (2025) виявив, що здебільшого у 2024 р. через об'єктивні обставини підприємства продемонстрували різке падіння виробництва в усіх видах продукції, лише деякі збільшили свої показники, зокрема: ТОВ "Зміївська ПФ" для писально-друкарських видів паперу,

ТОВ "Картонно-паперова компанія, ТОВ "Луцька КПФ Україна" для коробкового картону, ПАТ "Кохавинська ПФ" для основи паперу санітарно-гігієнічного призначення, ПАТ "Кохавинська ПФ", ТОВ "Картонно-паперова компанія" для туалетного паперу.

Детальніше динаміку обсягів виробництва паперу (включаючи акварельний) в Україні протягом 2020–2024 рр. розглянуто на *рис. 1*.

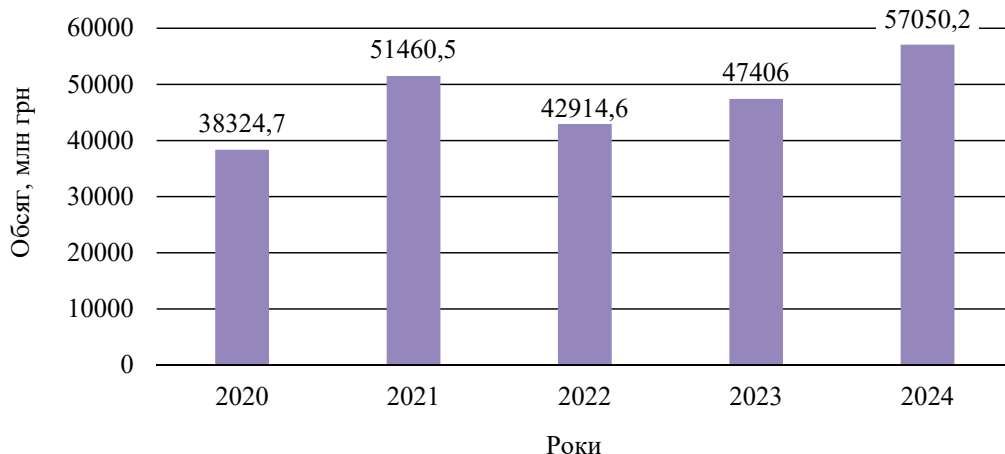

Рис. 1. Динаміка обсягів виробництва паперу (в т. ч. акварельного) у 2020–2024 рр.

Джерело: дослідження авторів за (Державна служба статистики України, б. д.).

Тож простежується неоднозначна динаміка обсягів виробництва паперу, включаючи акварельного, протягом 2020–2024 рр. У 2021 р. обсяги виробництва зросли порівняно з 2020 р. на 34.3%. Зниження обсягів виробництва у 2022 р. (порівняно з 2021 р.) на 16.6% пов'язано з повномасштабним вторгненням на територію України. Однак у 2023–2024 рр. фіксується тенденція поступового збільшення обсягів виробництва паперу, включаючи акварельний, і у 2024 р. цей показник перевищив 57 млрд грн. Загалом за досліджуваний період обсяги виробництва паперу в Україні, включаючи акварельний, зросли на 48.8%, що свідчить про відродження галузі.

Стан ринку целюлозно-паперової промисловості оцінюється за загальноприйнятими у світі показниками споживання картонно-паперової продукції на душу населення. За обсягами виробництва паперу на душу населення світовими лідерами є країни Північної Європи, Канада та Австрія. При цьому Канада спеціалізується на виробництві газетного паперу, а Фінляндія, Швеція, Норвегія – офісного. У всіх розвинутих країнах виробляють багато пакувального паперу. Аналіз ринку целюлозно-паперової продукції свідчить, що за останні 10–15 років найбільш масовими її видами є папір для друку та таропакувальні композиційні матеріали. З 400 млн т картонно-паперової продукції близько 41% становлять таропакувальні матеріали, 42% – папір для друку (11% – газетний, 31% – білі види) та 6% – санітарно-гігієнічний папір. Споживання паперу та картону в Україні на одну особу – 32.2 кг на рік, що майже вдвічі

нижче за рівень середньосвітового споживання, і це становить 70 кг на рік. За цим показником Україна займає одне із останніх місць в Європі. На сьогодні місткість внутрішнього споживчого ринку оцінюється в межах 650–700 тис. т. Частка вітчизняного товаровиробника на українському ринку – лише 40%. При цьому обсяг імпорту окремих видів паперової продукції становить більше за 90%. Світовий обсяг виробництва паперу та картону – понад 250 млн м³, близько 30% якого припадає на письмовий і друкований папір, 15% – газетний папір, 55 % – на інші сорти для упакування, технічних і санітарних потреб (Семюк, 2020).

Для аналізу експортно-імпортних операцій з папером в Україні протягом 2020–2024 рр. використано статистичні дані Державної митної служби України (рис. 2).

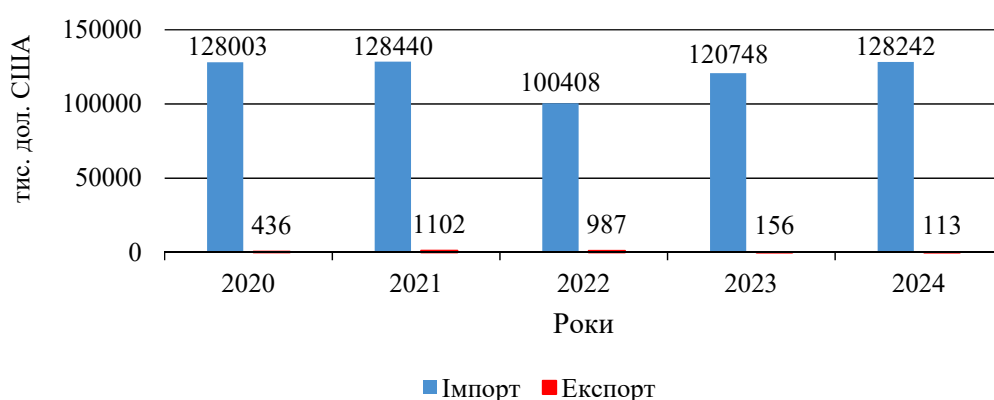

Рис. 2. Динаміка обсягів експортно-імпортних операцій з папером; товарна позиція 4802 згідно з УКТЗЕД (в т. ч. акварельним) у 2020–2024 рр.
Джерело: складено авторами за даними Державної митної служби України (б. д.).

Україна стикається зі значним торговельним дисбалансом, адже протягом останніх років імпорт паперу перевищує його експорт у 293–1134 рази. Це суттєво впливає на економіку країни, зменшуючи надходження валюти, обмежуючи розвиток вітчизняної промисловості та створюючи залежність від імпорту. Особливо це стосується ринку паперу, де такий дисбаланс призводить до значних втрат для українських виробників. Підвищення конкурентоспроможності вітчизняних виробників паперу порівняно з імпортними товарами дозволить не лише збільшити зайнятість в Україні, а й забезпечити подальше економічне зростання.

Імпорт досліджуваного товару поступово зростає, попри падіння у 2022 році, що було спричинене повномасштабним вторгненням РФ. Свого максимуму за цей період імпорт продукції сягнув у 2021 році – 128 440 тис. дол. США. Обсяги експорту коливаються, найменший показник у 2024 р. – 113 тис. дол. США, а найбільшого рівня він досяг у 2021 р. – 1102 тис. дол. США.

Згідно з даними Державної митної служби України (б. д.) встановлено, що найбільша частка продукції, яку імпортували в 2020 р.

належить таким державам, як: Фінляндія – 16.65%, Німеччина – 16.67%. Експортували свою продукцію до таких держав: Грузія – 46.67%, Молдова – 33.33%, Болгарія – 20.00%. У 2022 році найбільше паперу було імпортовано зі Словаччини – 26.54%, Швеції – 11.35%, Польщі – 11.22% та інших держав – 50.88%. Обсяг експортованої продукції був найбільшим до таких держав, як: Польща – 79.13%, Німеччина – 14.29%, Молдова – 3.04% та інші – 3.55%. У 2024 році зберігається схожа тенденція. Найбільше паперу, включаючи акварельний, імпортується з Польщі та Словаччини, а експортується до Німеччини, Молдови та Словенії.

Отже, на ринку України для споживачів паперу, включаючи акварельний, представлена переважно продукція іноземного виробництва, хоча слід відмітити й присутність на ринку вітчизняних ТМ, що мають значний попит серед споживачів. Встановлено, що імпорт у декілька разів перевищував експорт паперу протягом досліджуваного періоду.

2. Соціологічне опитування споживачів щодо вибору акварельного паперу

Свідомість сучасних споживачів стимулює попит на більш якісний акварельний папір. На цьому етапі дослідження необхідно вивчити споживчі переваги щодо акварельного паперу. Для з'ясування, які критерії є вирішальними у виборі акварельного паперу та як споживачі оцінюють показники їх якості, проведено опитування серед 102 респондентів з використанням *Google Forms*. Серед опитаних 64% – жінки (65), 36% – чоловіки (37). За віком вони розподілилися на 3 категорії: 18–30 років – 58% загальної кількості, 31–60 років – 35%; 61 рік і більше – 7%. За розміром середньомісячного доходу серед респондентів 26% отримують до 20 000 грн/міс., 58% – 10 000 – 35 000 грн/міс., 16% – більше ніж 35 000 грн/міс. В результаті опитування встановлено, що найкращий рейтинг за 5-бальною шкалою мають зразки акварельного паперу таких торговельних марок: *Canson, Fabriano, Kite, Rosa Gallery, Santi, ZiBi* (рис. 3).

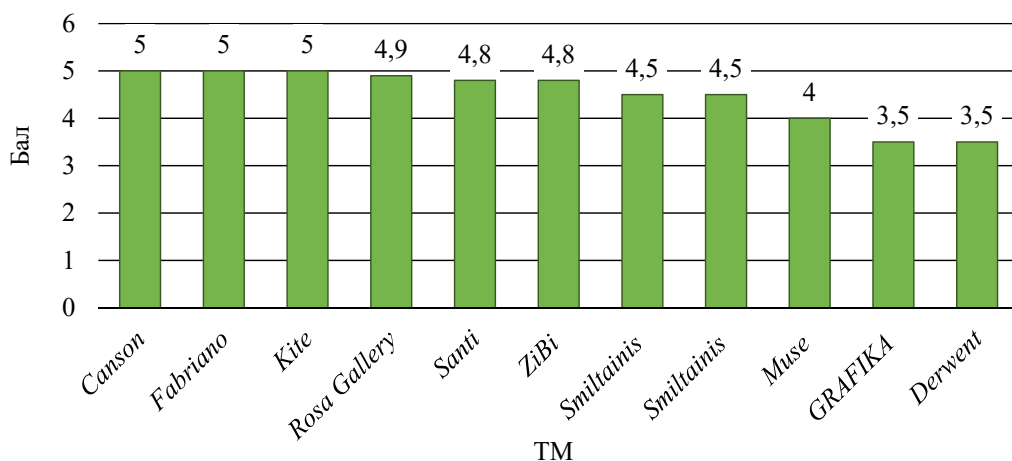

Рис. 3. Рейтинг ТМ акварельного паперу серед опитаних споживачів, 2025 р.

Джерело: дослідження авторів.

За даними аналізу встановлено високий попит на акварельний папір ТМ *Canson*, *Fabriano* та *Kite*. Вони отримали оцінку 5.0 від споживачів. Також відмічено досить високий рейтинг акварельного паперу таких торговельних марок: *Rosa Gallery*, *Santi*, *ZiBi*. Виявлено, що 74% споживачів звертають увагу на склад акварельного паперу. Це може свідчити про свідомість споживачів у виборі акварельного паперу.

Одним з ключових факторів у виборі акварельного паперу є його склад. Акварельний папір виготовляють з різних видів сировини, найчастіше – з целюлози. Целюлозний папір найбільш доступний за ціною. Він підходить для навчання, розвитку навичок, для швидких начерків, також для тих, хто шукає свою техніку. Цей тип паперу не дуже добре поглинає фарбу, від чого кольори залишаються насиченими. Шар фарби на ньому сохне швидко, що дає змогу накласти другий шар на перший по сухому.

Дорожчий варіант акварельного паперу виготовляється зі стовідсоткової бавовни. Бавовняний папір відмінно вбирає фарбу, довше тримає вологу, ніж целюлозний, дозволяє застосувати багат шарову техніку. Барвисті пігменти глибоко поглинаються поверхнею паперу через його рихлість, втрачаючи первинну насиченість, а коли наноситься наступний шар, він не знімає фарбу з нижнього шару. Після висихання нижнього шару папір можна намочити і нанести по вологому наступний шар, чого целюлоза, наприклад, не витримає.

Великою перевагою є також те, що на акварельному папері з бавовни невдалі фрагменти можна змити. Целюлозний папір від виправлення помилок може піти коштунами, бавовна ж витривала до змивання. Бавовна має попит більше серед досвідчених художників, які відзначають, що картина на бавовняному папері має оксамитову фактуру і благородніший вигляд, ніж та ж картина, написана на целюлозному папері. Деякі художники рекомендують бавовну для малювання портретів, щоб передати фактуру шкіри зображуваної людини.

Встановлено, що при виборі акварельного паперу також звертають увагу на його щільність. Чим вища щільність, тим якісніший і відповідно дорожчий акварельний папір. Тому на цьому етапі дослідження доцільним буде навести результати соціологічного опитування, що стосується щільності акварельного паперу (рис. 4).

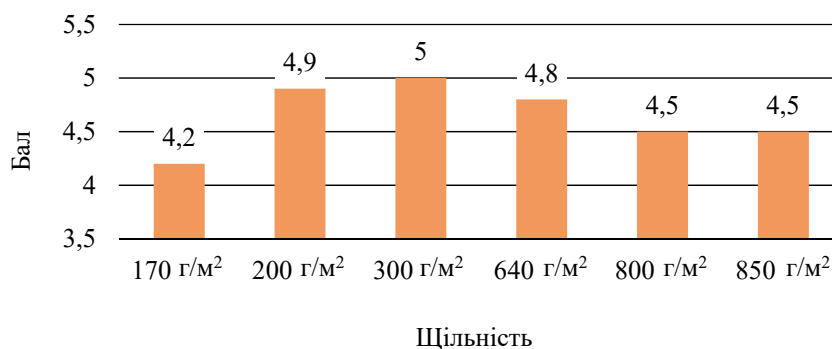

Рис. 4. Рейтинг ТМ акварельного паперу за щільністю серед опитаних споживачів, 2025 р.

Джерело: дослідження авторів.

Аналіз результатів опитування виявив, що найкращим є акварельний папір з щільністю 300 г/м², на другому місці – папір зі щільністю 200 г/м². Саме акварельний папір зі щільністю 200 г/м² та 300 г/м², на думку споживачів, є оптимальним за співвідношенням ціна – якість.

Не менш важливим критерієм для споживачів при купівлі акварельного паперу є фактура, яка представлена кількома видами, різними за характеристиками і типом виробництва.

Дрібнозернистий папір (сатин) має майже гладку фактуру і виготовляється методом гарячого пресування. Він популярний серед ілюстраторів і дизайнерів, художників, яким подобається виписувати дрібні деталі, підходить для малювання олівцями, тушшю, лінерами та маркерами. На сатині добре малювати рослини, пейзажі з дрібним деталюванням. Фарба на ньому сохне швидко.

Середньозернистий папір (фін) має напівгладку фактуру і виготовляється методом холодного пресування. Це хороший вибір для художників-початківців. На ньому легко навчатися малюванню. Фін має шорсткості, але не такі виражені, як у торшоні з грубою фактурою. Це дає змогу практикувати широкі мазки, заливки, а також промальовувати точні деталі, тобто більше експериментувати. Напівгладкий папір ідеальний для пейзажів, портретів, натюрмортів.

Грубозернистий папір має грубу фактуру з більшими горбками та западинами і виготовляється без віджимання, шляхом природного висихання. Такий папір для акварелі має назву торшон (*torchon*). Цей дуже текстурований папір більше підійде для художників із вільною манерою письма. Його краще застосовувати для технік "вишкрібання", "видряпування" і "по-мокрому", для експресивного живопису мазками, але аж ніяк не для точних рівних ліній і реалістичного передавання дрібних деталей. Торшон більше підходить для картин значного формату.

Встановлено, що для споживачів у виборі акварельного паперу важливим є формат паперу та кількість аркушів у пакуванні (рис. 5).

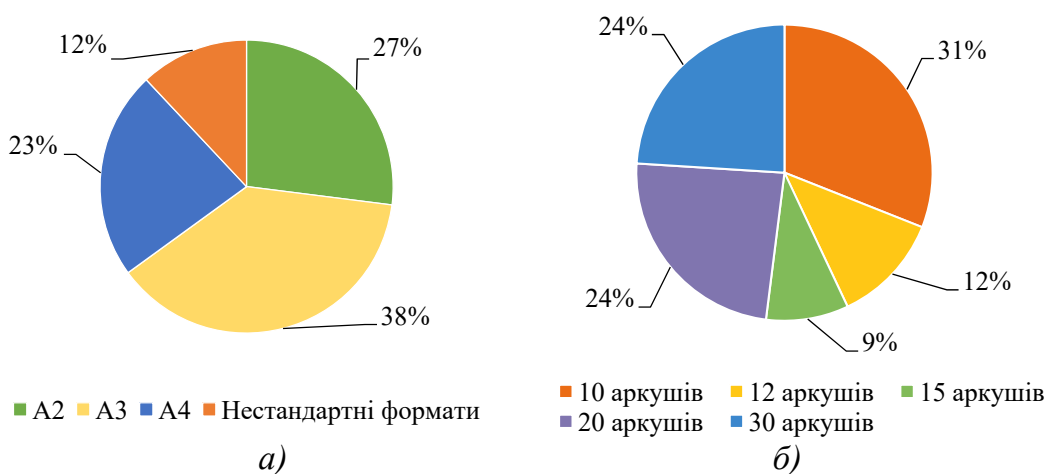

Рис. 5. Розподіл уподобань споживачів:
а) за форматом паперу; б) за кількістю аркушів у пакуванні

Джерело: дослідження авторів.

Результати дослідження показали, що найбільший попит серед споживачів має акварельний папір формату А3, що займає 38% в загальній структурі опитаних. Формати А2 та А4 мають майже рівнозначні частки в структурі опитаних. Також встановлено, що нестандартні формати акварельного паперу купують 12% опитаних споживачів (рис. 5а).

Досліджено основні переваги споживачів при виборі кількості аркушів акварельного паперу у пакуванні (рис. 5б). Встановлено, що найбільший попит серед споживачів має пакування по 10 аркушів (31% в загальній структурі). Також опитані споживачі обирають пакування акварельного паперу по 20 та 30 аркушів. Найменший попит серед опитаних споживачів – на пакування акварельного паперу по 15 аркушів.

Одним з визначальних чинників, що впливає на вибір акварельного паперу у споживачів, є ціна. Результати опитування наведено на рис. 6.

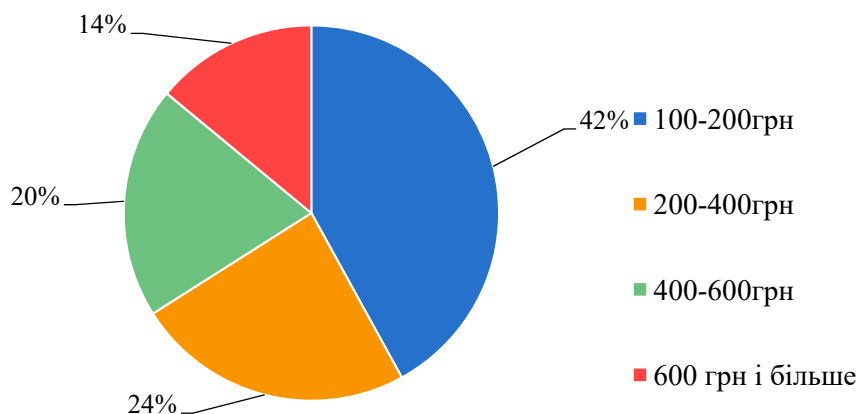

Рис. 6. Розподіл уподобань споживачів за ціновою категорією акварельного паперу
Джерело: дослідження авторів.

Ціна на акварельний папір залежить від багатьох факторів, зокрема від його складу, щільності, зернистості, формату, торговельної марки та кількості аркушів у пакуванні. Крім того, більшість опитаних споживачів зазначили, що готові витратити на акварельний папір не більше ніж 400 грн за пакування, що може бути пов'язано з їх низьким доходом. В загальній структурі опитаних споживачів лише 20% тих, хто готовий купувати акварельний папір за 400–600 грн за пакування, та 14% тих, хто готовий витратити понад 600 грн.

Отже, шляхом опитування споживачів встановлено, що найкращий рейтинг у споживачів має акварельний папір ТМ *Canson, Fabriano, Kite, Rosa Gallery, Santi, ZiBi*. Респонденти високо оцінили якість вищезазначених торговельних марок акварельного паперу за складом, щільністю та фактурою. Більшість опитаних споживачів надають перевагу акварельному паперу, в складі якого міститься целюлоза, щільністю

300 г/м², середньозернистої фактури. Це може бути пов'язано з тим, що такий вид акварельного паперу коштує відносно недорого, на ньому легко працювати і він не занадто розмокає при нанесенні акварельних фарб.

3. Оцінка якості акварельного паперу

Оцінка якості є складовою частиною комплексного підходу до формування споживчої поведінки у виборі товару. Тому постає необхідність дослідження показників якості різних зразків акварельного паперу. За результатами соціологічного опитування обрано найбільш поширені ТМ акварельного паперу (табл. 1):

- зразок № 1 – ТМ *Canson* (Франція);
- зразок № 2 – ТМ *Fabriano* (Італія);
- зразок № 3 – ТМ *Kite* (Німеччина);
- зразок № 4 – ТМ *Rosa Gallery* (Україна);
- зразок № 5 – ТМ *Santi* (Україна).

Зразки позиціонуються виробниками за складом як целюлозні.

Таблиця 1

Аналіз маркування зразків акварельного паперу

Показник	Зразок				
	№ 1	№ 2	№ 3	№ 4	№ 5
Назва товару	Альбом на спіралі для акварелі А5	Альбом для акварелі / скетчбук А4 на спіралі	Папір для акварелі А4	Альбом склейка-блок для акварелі А5	Альбом для акварелі / скетчбук А4 на спіралі
Призначення паперу	Для швидких замальовок в дорозі без великої кількості води	Для студентів, навчання, швидких, не надто вологих замальовок	Для студентів, початківців		
Тип паперу	Холодного пресування				
ТМ	Canson	Fabriano	Kite	Rosa Gallery	Santi
Країна-виробник	Франція	Італія	Німеччина	Україна	
Опис товару	Склейка з акварельного папером підходить для роботи аквареллю, гуашшю, олівцями, пастеллю і всіма видами сухих матеріалів, для виготовлення обкладинок, листівок	Альбом на спіралі з акварельного паперу підходить для роботи аквареллю, гуашшю, олівцями, пастеллю і всіма видами сухих матеріалів, для виготовлення обкладинок, листівок	Відмінно підходить для живопису і навчання водорозчинними фарбами в різних техніках ("по мокрому" і для роботи графічними матеріалами (олівці, пастель, вугілля))	Папка формату А4 із листами нейтрального білого кольору дрібної зернистості. Призначена для акварелі, гуаші, темпері, розбавленого акрилу. Підходить для малюнку олівця і всіх видів сухих графічних матеріалів	Склейка з акварельного паперу підходить для роботи аквареллю, гуашшю, олівцями, пастеллю і всіма видами сухих матеріалів, для виготовлення обкладинок, листівок
Склад	100% целюлоза, безкислотний				
Щільність, г/м²	300		200		
Адреса виробника	Chem. du Grand Mûrier, 07100 Annonay	Viale Pietro Miliani, 60044 Fabriano, Marche	Industriestrasse 5, Treuchtlingen, D-91757	Волинська обл., Нововолинськ, вул. Княгині Ольги, 64	м. Дніпро, вул. Каштанова, 11

Закінчення табл. 1

Показник	Зразок				
	№ 1	№ 2	№ 3	№ 4	№ 5
Формат	Альбом на спіралі, 30 аркушів	Альбом на спіралі, 20 аркушів	Папка з листами, 20 аркушів	Склейка-блок, 20 аркушів	Альбом на спіралі, 10 аркушів
Колір*	Білий кремовий		Яскраво білий	Холодний білий	Білий кремовий
Стан поверхні (розмір зерна)	Середній, односторонній, з хорошою міцною проклеюкою	Середній, односторонній, міцна проклеюка	Середній, двосторонній, міцна проклеюка	Дрібне зерно, найтонший з усіх зразків, може швидко промокнути при малюванні	Середній, односторонній, міцна проклеюка
Маса нетто, г,	630	640	600	585	320
Наявність поверхневого покриття	Некрейдований				
Термін придатності, міс.	Необмежений				

*Примітка. Колір акварельного паперу варіюється залежно від виробника і навіть між однаковими за щільністю та складом волокон зразками одного виробника. Колір може варіюватися від теплого, насиченого, кремового до холодного, блакитно-білого.

Джерело: складено авторами.

Аналіз результатів табл. 1 встановив відповідність зразків акварельного паперу вимогам ДСТУ 8400:2015 (2015). На пакуванні зазначено: назву та торговельну марку, виробника та його адресу, склад, призначення, умови використання, масу, дату виготовлення, термін придатності та умови зберігання.

Слід зазначити, що всі зразки мають однаковий склад, проте різну щільність та різний стан поверхні. Однак всі досліджувані зразки можна використовувати для різних стилів малювання акварельними фарбами. Середнє зерно перших трьох зразків краще для малювання "мокрим по мокрому", а дрібне зерно і гладкість поверхні акварельного паперу ТМ *Rosa Gallery* дозволяють легше промалювати дрібні деталі, не використовуючи велику кількість води. За результатами аналізу дослідження показників якості зразків акварельного паперу розглянемо табл. 2.

Таблиця 2

Результати дослідження показників якості акварельного паперу

Показник	Зразок				
	№ 1	№ 2	№ 3	№ 4	№ 5
Маса 1 м ² , г/м ²	300	300	200	200	200
Кислотність, pH	7	7	7	7	7
Товщина, мм	0.28	0.33	0.34	0.36	0.36
Водопоглинаюча здатність, г/м ² – 60 с	49.35	28.57	23.38	25.97	25.18
– 120 с	57.14	31.17	28.57	33.77	32.17
– 300 с	59.74	46.75	44.16	51.95	59.16

Зазначимо зразок №1, альбом на спіралі для акварелі ТМ *Canson* А5 французького виробництва, який продемонстрував найкращі результати в дослідженні абсорбаційної здатності, його показники кислотності в межах допустимих для безкислотного паперу, структура з добре вираженим середнім однорідним зерном, хоча він і є найтоншим серед всіх аналізованих зразків. Решта зразків придатні для використання, підходять для роботи із не надто великою кількістю води, абсорбують вологу та добре розподіляють пігмент по поверхні. Значення *pH* всіх досліджуваних зразків – нейтральне, тобто їх можна назвати безкислотними, проте такий показник є мінімальним для безкислотного паперу. Папір із вищим рівнем буде значно довговічнішим.

Отже, для забезпечення споживчих вимог щодо акварельного паперу доцільно інформувати споживачів про фізико-хімічні показники якості товару. Це дозволить сформулювати розуміння споживачів щодо здатності абсорбувати вологу, що фактично є основним критерієм при виборі акварельного паперу. Такий підхід не тільки підвищить довіру до товару, але й допоможе споживачам підібрати оптимальний акварельний папір, залежно від потреб потенційного споживача.

Висновки

Встановлено, що ринок паперу, включаючи акварельний, в Україні є імпортозалежним. Торговельні марки акварельного паперу вітчизняного виробництва займають меншу частку порівняно з імпортними. Однак останніми роками спостерігається тенденція до зростання обсягів експорту акварельного паперу до Німеччини, Молдови та Польщі. Це вказує на високу якість вітчизняної продукції та її здатність успішно конкурувати на міжнародних ринках.

Визначено, що на вибір споживача впливають соціологічні та показники якості акварельного паперу. До соціологічних належать: інформація на пакованні, рекомендації консультанта в торгівлі, рекламні матеріалами та вартість товару, середньомісячний дохід та популярність бренду. Серед найважливіших показників якості виділимо колір, щільність, товщину та водопоглинаючу здатність.

Проведено соціологічне опитування споживачів та встановлено, що найбільш популярними торговельними марками акварельного паперу є *Canson*, *Fabriano*, *Kite*, *Rosa Gallery*, *Santi*, *ZiBi*. Аналіз результатів опитування виявив, що найважливішими критеріями вибору акварельного паперу для споживачів є склад, щільність та фактура.

Результати досліджень маркування та показників якості акварельного паперу відповідають вимогам чинних нормативних документів. Акварельний папір ТМ *Canson* показав найкращу абсорбційну здатність, мав допустиму кислотність для безкислотного паперу та характеризувався однорідним зерном середньої вираженості, попри те, що був найтоншим серед усіх аналізованих.

Також слід зазначити, що досліджувані зразки акварельного паперу вітчизняних виробників мають нижчу водопоглинаючу здатність (за методом Кобба) порівняно із закордонними виробниками. Однак акварельний папір вітчизняного виробництва має значний попит у споживачів.

Доведено гіпотезу, що детальне вивчення соціологічних чинників (торговельна марка, ціна, кількість аркушів у пакуванні, формат паперу) та якісних характеристик (маса 1 м², кислотність, товщина, водопоглинаюча здатність) акварельного паперу дасть змогу виявити кореляцію між потребами споживачів та властивостями товару. Це дозволить сформувати у споживачів більш свідомий та обґрунтований підхід до вибору акварельного паперу.

Перспективними напрямками подальших досліджень вважаємо вивчення можливості використання вторинної сировини у виробництві акварельного паперу без втрати ключових властивостей, таких як абсорбційна здатність, стійкість до деформації та довговічність. Також одним із перспективних напрямів є використання інноваційних матеріалів у виробництві акварельного паперу, зокрема екологічних та комбінованих волокон тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ / REFERENCE

Andriiivska, L., Hlushkova, T., Komakha, O., Marchuk, N., & Komakha, V. (2024). Application of Expanded Perlite in the Composition of Paper for Writing and Printing. *Design, Simulation, Manufacturing: The Innovation Exchange*, VII, 337–346. https://www.researchgate.net/publication/382042095_Application_of_Expanded_Perlite_in_the_Composition_of_Paper_for_Writing_and_Printing/

Ni, Q., Wang, Ya., Wang, Sh., & Gibril, M. (2025). *Constructing Multifunctional Composite Paper Coated with Polypyrrole@Lignocellulosic Slurry with Humidity Sensing, Conductivity, Antibacterial, and Photothermal Properties*. https://www.researchgate.net/publication/390298031_Constructing_Multifunctional_Composite_Paper_Coated_with_PolypyrroleLignocellulosic_Slurry_with_Humidity_Sensing_Conductivity_Antibacterial_and_Photothermal_Properties

Pego, M., Bianchi, M., & Yasumura, P. (2022). *Physical and Mechanical Properties of Papers Produced From Different Cellulosic Pulps Blending*. https://www.researchgate.net/publication/365382993_Physical_and_Mechanical_Properties_of_Papers_Produced_From_Different_Cellulosic_Pulps_Blending

Radvan, B. (2018). *Consequences of the layered structure of paper. The Fundamental Properties of Paper Related to its Uses*. <https://bioresources.cnr.ncsu.edu/wp-content/uploads/2022/03/1973.1.137.pdf>

Відкрите акціонерне товариство "Український науково-дослідний інститут паперу". (2008). Папір, картон і волокнисті напівфабрикати. Визначення рН водної витяжки. Частина 1. Метод холодного екстрагування (ДСТУ ISO 6588-1:2008). ДП "УкрНДНЦ". https://online.budstandart.com/ua/catalog/document.html?id_doc=83308/

Open Joint-Stock Company "Ukrainian Research Institute of Paper". Paper, cardboard and fibrous semi-finished products. Determination of pH of aqueous extract. Part 1. Cold extraction method (DSTU ISO 6588-1:2008). SE "UkrNDNC". https://online.budstandart.com/ua/catalog/document.html?id_doc=83308/

Державна митна служба України. (б. д.). Статистика та реєстри. <https://customs.gov.ua/statistika-ta-reiestri>

State Customs Service of Ukraine. (n. d.). Statistics and registers. <https://customs.gov.ua/statistika-ta-reiestri>

Державна служба статистики України. (б. д.). <i>Обсяг реалізованої промислової продукції за видами діяльності</i> . https://www.ukrstat.gov.ua/	State Statistics Service of Ukraine. (n. d.). <i>Volume of industrial products sold by type of activity</i> . https://www.ukrstat.gov.ua/
ДП "УкрНДНЦ". (2017). Папір та картон. Метод визначення поверхневої вбирності води під час одностороннього змочування (метод Кобба). (ДСТУ EN ISO 535:2017). ДП "УкрНДНЦ". https://online.budstandart.com/ua/catalog/document.html?id_doc=72655/	State Enterprise "UkrNDNTS" (2017). Paper and board. Method for determining surface water absorption during one-sided wetting (Cobb method). (DSTU EN ISO 535:2017). State Enterprise "UkrNDNTS". https://online.budstandart.com/ua/catalog/document.html?id_doc=72655/
ДП "УкрНДНЦ". (2022). Папір і картон. Визначення товщини, щільності та питомого об'єму (ДСТУ EN ISO 534:2022). ДП "УкрНДНЦ". https://online.budstandart.com/ua/catalog/document.html?id_doc=111638/	State Enterprise "UkrNDNTS" (2022). Paper and cardboard. Determination of thickness, density and specific volume (DSTU EN ISO 534:2022). State Enterprise "UkrNDNTS". https://online.budstandart.com/ua/catalog/document.html?id_doc=111638/
Мережко, Н. В., Мокроусова, О. Р., Коптюх, Л. А., Коломієць, Т. М., Караваєв, Т. А., Осієвська, В. В., Глушкова, Т. Г., Михайлова, Г. М., Сіренко, С. О., Черняк, Л. В., Андрієвська, Л. В., Марчук, Н. Б., Калуга, Н. В., Шульга, О. С., Золотарьова, О. Г., Стретович, С. С., & Комаха, В. О. (2019). <i>Товарознавство</i> (Т. 1, Непродовольчі товари). Київський національний торговельно-економічний університет. https://ur.knute.edu.ua/items/55396ef6-0901-45ea-abbf-671fb24f5ef6/full/	Merezhko, N. V., Mokrousova, O. R., Koptuykh, L. A., Kolomiets, T. M., Karavaev, T. A., Osievska, V. V., Glushkova, T. G., Mykhailova, H. M., Sirenko, S. O., Chernyak, L. V., Andrievska, L. V., Marchuk, N. B., Kaluga, N. V., Shulga, O. S., Zolotaryova, O. G., Stretovich, S. S., & Komaha, V. O. (2019). <i>Commodity science</i> . (V. 1, Non-food products). Kyiv National University of Trade and Economics. https://ur.knute.edu.ua/items/55396ef6-0901-45ea-abbf-671fb24f5ef6/full/
Осика, В. А., Коптюх, Л. А., Комаха, В. О., & Шульга, О. С. (2019). Характеристика мікроструктури та властивостей паперу різної щільності. <i>Технічні науки та технології</i> , 3(17), 267–274. http://tst.stu.cn.ua/article/view/199479/199648/	Osyka, V. A., Koptuykh, L. A., Komakha, V. O., & Shulha, O. S. (2019). Characteristics of the microstructure and properties of paper of different densities. <i>Technical Sciences and Technologies</i> , 3(17), 267–274. http://tst.stu.cn.ua/article/view/199479/199648/
Осика, В., Комаха, О., & Комаха, В. (2023). Вологостійкість та водонепроникність паперових пакувальних матеріалів. <i>Міжнародний науково-практичний журнал "Товари і ринки"</i> , 2(46), 91–105. https://journals.knute.edu.ua/commodities-and-markets/article/view/1853/1726/	Osyka, V., Komakha, O., Komakha, V. (2023). Moisture resistance and water resistance of paper packaging materials. <i>International Scientific-Practical Journal "Commodities and Markets"</i> , 2(46), 91–105. https://journals.knute.edu.ua/commodities-and-markets/article/view/1853/1726/
Семюк, С. Є., Голодюк, Г. І., & Гургула, Н. М. (2020). Сучасний стан і проблеми українського ринку целюлозно-паперової продукції. <i>Товарознавчий вісник</i> , (13), 215–227. https://c-bulletin.com.ua/web/uploads/pdf/Commodity_Bulletin_Vol_11_%E2%84%961_2020-215-227.pdf/	Semyuk, S. E., Holodyuk, G. I., & Gurgula, N. M. (2020). Current state and problems of the Ukrainian pulp and paper market. <i>Commodity Bulletin</i> , (13), 215–227. https://c-bulletin.com.ua/web/uploads/pdf/Commodity_Bulletin_Vol_11_%E2%84%961_2020-215-227.pdf/
Стретович, С. С., Глушкова, Т. Г., & Комаха, В. О. (2018). Оптимізація складу паперу для білових товарів. <i>Міжнародний науково-практичний журнал "Товари і ринки"</i> , (2), 88–97. https://journals.knute.edu.ua/commodities-and-markets/article/view/1034/991/	Stretovich, S. S., Glushkova T. G., Komakha V. O. (2018). Optimization of paper composition for white goods. <i>International Scientific-Practical Journal "Commodities and Markets"</i> , (2), 88–97. https://journals.knute.edu.ua/commodities-and-markets/article/view/1034/991/
Технічний комітет стандартизації "Продукція целюлозно-паперової промисловості" (2015). Папір. Пакування, маркування, транспортування і зберігання (ДСТУ 8400:2015). ДП "УкрНДНЦ". https://online.budstandart.com/ua/catalog/document.html?id_doc=85953/	Technical Committee for Standardization "Products of the Pulp and Paper Industry" (2015). Paper. Packaging, Labeling, Transportation and Storage (DSTU 8400:2015). State Enterprise "UkrNDNC". https://online.budstandart.com/ua/catalog/document.html?id_doc=85953/

Технічний комітет стандартизації "Продукція целюлозно-паперової промисловості" (ТК 37). (1993). Виробництво паперу та картону. Терміни та визначення. ДСТУ 2098-92 ДП "УкрНДНЦ". https://online.budstandart.com/ua/catalog/document.html?id_doc=91113/	Technical Committee for Standardization "Products of the Pulp and Paper Industry" (TC 37). Paper and Cardboard Production. Terms and Definitions. DSTU 2098-92 (1992). State Enterprise "UkrNDNC". https://online.budstandart.com/ua/catalog/document.html?id_doc=91113/
УкрПапір. (б. д.). Офіційний сайт Асоціації http://www.ukrpapir.org/	UkrPapir. (n. d.). Official website of the Association http://www.ukrpapir.org/

Конфлікт інтересів. Автори заявляють, що не мають фінансових чи нефінансових конфліктів інтересів щодо цієї публікації; не мають відносин із державними органами, комерційними або некомерційними організаціями, які могли б бути зацікавлені у поданні цієї точки зору. З огляду на те, що автори працюють в установі, яка є видавцем журналу, що може зумовити потенційний конфлікт або підозру в упередженості, остаточне рішення про публікацію цієї статті (включно з вибором рецензентів та редакторів) приймалося тими членами редколегії, які не пов'язані з цією установою.

Автори не отримували прямого фінансування для цього дослідження.

Жалдак, М., Полюга, В., & Калуга, Н. (2025). Товарознавча оцінка акварельного паперу. *Товарознавство. Технології. Інжиніринг*, 3(55), 57–72. [https://doi.org/10.31617/2.2025\(55\)04](https://doi.org/10.31617/2.2025(55)04)

Надійшла до редакції 20.07.2025.

Прийнято до друку 29.08.2025.

Публікація онлайн 16.09.2025.